

Фінансовий ринок України: проблеми та перспективи розвитку

Решетило В.П., Рибак Г.І., Харківська національна академія міського господарства

Вивчення спектра питань розвитку фінансових ринків належить до постійно актуальної та затребуваної проблематики. В останні десятиріччя можливості фінансових ринків як інвестиційних каталізаторів стали безмежними. Задовольняючи пов'язані потреби розміщення і залучення капіталу, фінансові ринки пропонують необхідні ресурси для інвестиційного та інноваційного розвитку.

Фінансовий ринок України в процесі становлення пройшов декілька етапів: 1992 — 1998р. р. — період так званої “хаотичної” капіталізації, який закінчився відомою кризою 1998р.; 1998—2000 р. р. — етап відновлення ділової активності докризового рівня; 2001 — початок 2008р. — етап розвитку фінансового ринку, коли його спекулятивна складова залишилася підпорядкованою; кінець 2008 р. і донині — падіння фінансового ринку, обумовлене світовою та вітчизняною економічними кризами.

Фінансовий ринок України включає в себе декілька секторів: фондовий ринок, грошово-кредитний ринок, і ринок державного боргу, які ілюструють макро — і мікрорівневу композиційну єдність державних і корпоративних фінансів. Центральною ланкою виступає фондовий ринок. Основним організатором торгівлі на фондовому ринку України є Дочірнє підприємство “Фондова біржа ПФТС”, питома вага якого в організованій частині вітчизняного фондового ринку в 2005-2007 р.р. становила 90-96%. До початку кризи у ПФТС домінували акції ПЕК та інших базових галузей. До істотних недоліків фондового ринку України можна віднести його слабку орієнтованість на потреби довгострокових інвесторів, а також не достатню участь резидентів у його розвитку. За експертними оцінками частина нерезидентів на вітчизняному вторинному ринку акцій становить 80 — 85%, аналогічною є ситуація і в корпоративних облігацій, коли в умовах циклічності ліквідність ринку фактично забезпечує приплив іноземного капіталу. Суттєвими недоліками вітчизняного фондового ринку також є: 1) істотне переважання неорганізованого фондового ринку над організованим і зовнішніх інвесторів над внутрішніми; 2) домінування міркувань дотримання корпоративного контролю на ринку акцій та інвестиційна обмеженість його вторинного сегмента; 3) висока питома вага підприємств базових галузей економіки (зокрема ПЕК) у загальній капіталізації; 4) висока концентрація ринку (домінування невеликої групи емітентів) як за обсягами торгівлі, так і за показниками капіталізації; 5) понадконцентрація торгівлі у межах ПФТС; 6) недооцінка ринком багатьох компаній-емітентів внаслідок неповного розкриття інформації про результати їх діяльності та інвестиційні наміри.

Грошово-кредитний ринок як елемент фінансового ринку все ще являється в Україні досить нестабільним. Капіталізація українських банків була дуже

низькою ще до настання фінансової кризи, а на сьогодні вона різко зменшується.

Ринок державного боргу має такі недоліки, як диспропорційність між зовнішніми і внутрішніми запозиченнями, незначний термін запозичень, їх досить висока вартість. Україна повинна боротись за присвоєння їй суверенного кредитного рейтингу і інвестиційного класу, що матиме синергетичні позитивні результати для управління дебіторською позицією не тільки держави, а й корпоративних і муніципальних позичальників.

Фінансовий ринок України вкрай нерівномірно розвивається і за окремими своїми сегментами. Низький рівень довіри між ринковими контрагентами, а також недостатній захист прав власності та контрактних прав виступають чи не найбільшими перешкодами для формування дійсних, а не декларативних ринкових фінансових відносин. Без формування ефективних фінансових ринків неможливий вихід економіки із фінансово-економічної кризи, оскільки саме вони є основним генератором фінансових ресурсів, так необхідних країні для динамічного соціально-економічного розвитку.